

Үйірме жұмысы нақты жоспарланған: олар сабақтың күні мен сағаты, олардың ұзақтығы туралы есеп береді. Олар сабақтар бағдарламасын жасайды, тақырыптарын, әр үйірме мүшелерінің міндеттері мен мақсаттарын анықтайды. Үйірме жұмысын бастап, оның аяқталуы туралы бірден ойлану керек, ол басқаша болуы мүмкін: ата-аналардың, мектеп әкімшілігінің, параллель сынып оқушыларының, демеуші ұйымдардың және т.б. шақырумен қорытынды конференция болады. VIII-IX сынып оқушылары III-IV сынып оқушыларымен сөйлескенді жақсы көреді ойын-сауық тәжірибелерімен. Осы іс-шараларға қабырға газеттері, стендтер, альбомдар дайындалады, үй-жайлар безендірілген. Мектептен тыс мектептерде үйірменің жұмыс жағдайлары әсіресе қолайлы.

Қорыта айтқанда, химиядан тыс жұмыс – бұл сабақта басталған оқу процесінің жалғасы. Оның әр түрлі формалары мен түрлері оқушылардың білімдерін толықтырады және тереңдетеді, сонымен қатар химияны оқуға деген қызығушылықты сақтауға ықпал етеді. Өздеріңіз білетіндей, пән бойынша жүргізілетін сыныптан тыс жұмыстарды оқушылар оқу жоспарынан басқа, сыныптан тыс сағаттарда мұғалімнің басшылығымен ерікті түрде орындайтын тәрбие жұмысы деп атайды. Пән бойынша сыныптан тыс жұмыстың негізгі мақсаттары оқушыларға белгілі бір ғылым саласындағы тұрақты қызығушылықтарды, қызмет түрін анықтауға көмектесу; бейімділіктерді, қабілеттер мен таланттарды анықтау; оқу бағдарламасынан тыс, бірақ студенттердің түсінуіне қол жетімді бағдарламалық мәселелерді терең зерттеу барысында студенттердің білімі мен көкжиегін кеңейту; студенттерге еңбек, адамгершілік және эстетикалық тәрбиені жүзеге асыру; пәнге қызығушылығын, дербестігін, шығармашылық белсенділігін дамыту. Химиядан тыс жұмыстарда пәнаралық байланыстарға көп көңіл бөлінеді, бұл әсіресе оқушылардың кәсіптік бағдар беруі және химияның адам өміріндегі рөлін түсіну тұрғысынан маңызды. Бұл оқушылардың дүниетанымы мен қиялын дамытады, оларды өздігінен білім алуға, білімдерін толықтыруға ынталандырады, өнертапқыштық пен шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Бұл жұмыс түрі мен мазмұны бойынша өте алуан түрлі, көңіл көтеру реңктері бар, пәнге деген қызығушылықты қалыптастырады. Ол мұқият ұйымдастыруды қажет етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. «Методика обучения химии» С.С.Космодемьянская, С.И.Гильманшина; Казань, 2011.
2. «Теория и методика обучения химии» Г.М.Чернобелская; Москва, 2010.
3. «Методика обучения химии» И.М.Ахромушкина, Т.Н.Валусва; Москва-Берлин, 2016.

ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ МЕКТЕПТЕГІ ДИДАКТИКАЛЫҚ ОҚУ ӘДІСТЕМЕСІ

*Молдахметова Әния Маралқызы,
Қонысбай Наргиз Қонысбайқызы,
Х-41 тобының студенттері*

Ғылыми жетекші: *Нүркенова Әйгерім Дауылбайқызы,
Ы.Алтынсарин ат. АрқПИИ, магистр, Арқалық қ.*

Аннотация

Өзектілігі: бұл мақалада қазіргі заманғы оқытудағы дидактикалық оқу әдістемесі қарастырылып, заман талабына сай қай бағытта өзгертілуі тиіс екені көрсетілген.

Мақсаты: дидактика тарихындағы қолданыста жүрген тәжірибелерді назарға алып, жаңашыл оқыту процесіндегі өзгерісін нақтылау.

Түйінді сөздер: әдістеме, теория, дидактика, оқыту, педагог, оқушы, модуль, коммерциализация, технологиялық карта.

Аннотация

Актуальность: в данной статье рассмотрена методика дидактического обучения в современном обучении и показано, в каком направлении она должна быть изменена в соответствии с требованиями времени.

Цель: конкретизировать изменения в процессе новаторского обучения, принимая во внимание существующие практики в истории дидактики.

Ключевые слова: методика, теория, дидактика, обучение, педагог, ученик, модуль, коммерциализация, технологическая карта.

Abstract

Relevance: this article discusses the methodology of didactic teaching in modern education and shows in which direction it should be changed in accordance with the requirements of the time.

Goal: to specify changes in the process of innovative learning, taking into account existing practices in the history of didactics.

Keywords: methodology, theory, didactics, training, teacher, student, module, commercialization, technological map.

Оқу процесі көбінесе дидактикалық жүйелер немесе оқыту модельдері деп аталатын психологиялық-педагогикалық тұжырымдамаларға негізделген. Олардың сипаттамасы принциптерді, мақсаттарды, мазмұнды, оқу құралдарын қамтиды. Қолданыстағы жүйелердің байлығын қорытындылай келе, үш түрін көрсету керек: дәстүрлі, педоцентристік және заманауи дидактика жүйесі. Әрқайсысы бірқатар бағыттардан, ғалымдардың теорияларынан тұрады. Тұжырымдамаларды үш топқа бөлу дидактика пәні қалай түсіндірілетініне байланысты жасалады. Дәстүрлі оқыту жүйесінде оқыту, мұғалімнің қызметі басым рөл атқарады. Ол Я.Коменский, И.Песталоцци, әсіресе И.Герbart және неміс классикалық гимназиясының дидактикасы сияқты мұғалімдердің дидактикалық тұжырымдамаларынан тұрады.

Педоцентристік тұжырымдамада оқытудағы басты рөл – баланың іс-әрекеті. Бұл тәсілдің негізінде Д.Дьюи жүйесі, Г.Кершенштейнердің еңбек мектебі, В.Лай – 20 ғасырдың басындағы педагогикадағы реформалар кезеңінің теориясы жатыр [2, б. 45].

Қазіргі дидактикалық жүйе екі тарап-оқыту және оқу-оқу процесінде бірлікті құрайды және дидактиканың пәні болып табылады. Қазіргі дидактикалық тұжырымдаманы бағдарламаланатын, проблемалық оқыту, дамытушылық оқыту (П.Халперин, Л.Занков, В.Давыдов), когнитивтік психология (Дж.Брунер), педагогикалық технология, Ресейдегі 80-жылдардағы жаңашыл мұғалімдер тобының ынтымақтастық педагогикасы.

Осы замандағы білім беру процесі жағдайындағы дидактика оқытудың көптеген формаларының, әдістері мен құралдарының тиімді өзара әрекеттесуін қамтамасыз етуге арналған. Соның негізінде оқушы мен мұғалімнің педагогикалық өзара әрекеттесу жүйесі құрылады. Ол болашақта оқу жоспарларында, бағдарламаларда және пәндерді оқу-әдістемелік қамтамасыз етуде жүзеге асырылады. Қазіргі жағдайдағы дидактиканың функциялары, біздің ойымызша, оқу процесінде оқыту заңдылықтарын зерттеу, анықтау, сыртқы және ішкі жағдайлардың өзгеруінде (оқушылар деңгейі, олардың психологиялық ерекшелігі, ресурстармен қамтамасыз ету және т.б.) оның тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу болып табылады. Оқыту практикасы педагог оңтайлы таңдаған педагогикалық заңдылықтар, тәсілдер, қағидаттар, білім беру мазмұнын іріктеу, оқытудың қажетті және жеткілікті әдістері мен құралдарын қолдану негізінде елеулі нәтиже әкелуі тиіс. Яғни, оқыту әдістемесін жетілдіріп қана қоймай, білім беру процесінің қазіргі деңгейін және оның өнімділігін анықтайтын дидактикалық мәдениеттілік пен педагогикалық технологияларды қалыптастыру деңгейіне шығу қажет. Мұғалімдерді даярлау деңгейі мен уақыт талаптары арасындағы алшақтық педагогтердің кәсіби өсу мүмкіндіктерін іздеуге, олардың ағымдағы әлеуметтік жағдайларда кәсіби білімі мен қабілеттерін өзектендіруге итермелейді. Басқаша айтқанда, бұл "мұғалімнің дидактикалық мәдениеті" феноменін кәсіби мәдениеттің интеграцияланатын құрамдас бөлігі ретінде көрсету.

Дидактиканың ғылым ретінде өзгеруі:

Қоғамдағы әлеуметтік байланыстардың жеке тұлғаны даралау және оқшаулау бағытында өзгеруі, бұл ғылыми қызметтің құндылық негіздерінің көрінуіне әкеледі.

Қоғамды ақпараттандыру, кәсіпорындар мен білім беру саласындағы технологиялық процестер және соның салдарынан ғылымды ақпараттандыру. Бұл ғалымдардың зерттелетін нысандарды модельдеуін өте жоғары деңгейде жүргізуіне әкеледі, бұл бұрын қол жетімді емес мәселелердің кең ауқымын (мысалы, қашықтықтан білім берудің дидактикалық аспектілері) зерттеуге мүмкіндік береді.

Болон процесінің негізгі аспектілерін іске асыру арқылы ғылымды жаһандану шеңберінде ғылыми білімді интеграциялау арқылы жүзеге асырылады. Бұл әртүрлі елдердің жоғары мектебінің дидактикасы шеңберіндегі салыстырмалы зерттеулерді өзекті етеді, шетелдік педагогикалық мектептердің тәжірибесін зерделеу жөніндегі қызметті жандандырады.

Ғылымды коммерциализациялау – білім "өмір бойы білім алу" идеясының арқасында адамның жеке капиталына айналады [1, б. 30].

Нәтижесінде дидактиканың классикалық сұрақтарына қазіргі дидактикалық сұрақтар қосылуда: "білім беру тұжырымдамалары қандай?", "білім берудің нәтижелері қандай?", "қандай құзыреттерді қалыптастыру керек?" және т.б. осы өзгерістердің барлығы классикалық дидактиканың санаттарын қазіргі білім беру жағдайларына өзгерту қажеттілігін айқындайды.

Қазіргі заманғы мектеп тәжірибелерінде оқытудың көптеген түрлері қолданылуда. Мұғалімдер барлық пайдалы оқыту түрлерінен бас тартпай, жақсыларын жаңа жүйеге пайдалануда.

Бағдарламалық оқыту – тақырыпты оқу бағдарламасы бойынша арнайы құралдар (оқулық, ЭЕМ) көмегімен оқушының өз бетімен меңгеруі.

Бағдарламалық оқытудың негізгі ұғымы оқытатын бағдарлама. Бағдарлама үш бөлімнен тұрады: оқу ақпараттарының үзінділері, онымен жұмыс істеу операциялары – тапсырма, меңгеру үшін істелетін жұмыстар, бақылау тапсырмалары (кері байланыс), жаттығуларды қайталау немесе келесі бөлікке өту туралы нұсқаулар.

Б.Скиннер жасаған линиялық бағдарламада оқу материалдары шағын бөліктерге бөлінеді. Материалды меңгеру үшін берілген тапсырмадағы ақпаратты оқып, оқушы оның бос жерлерін бір немесе бірнеше сөздермен толтырады. Содан кейін жауабын бұған дейін жабық тұрған жауаппен тексереді, дұрыс жауап берсе ақпараттың келесі бөлігін оқиды, ал оқушы дұрыс жауап бермесе, онда ол ақпаратпен қайта жұмыс істейді.

Сызықты (линиялық) бағдарламаны сынау тармақты бағдарламаны жасауға әкеледі. Оны жасаушы Н.А.Краудер оқу материалының бөліктері үлкен болу керек, өйткені, кішкене бөліктерді меңгеру жеткіліксіз, тақырыптың мазмұнын терең және жан-жақты талдау керек деген. Тармақты бағдарламада оқушы жауаптарды таңдайды, оған берілетін тапсырманың ішінде оның дұрыс, толық емес және дұрыс емес жауаптары болады. Одан оқушы дұрыс жауапты таңдайды. Егер оқушы дұрыс жауапты тандаса, онда ақпараттың келесі бөлігіне өтеді. Егер жауабы дұрыс болмаса, онда оқушының не себепті қателескені түсіндіріледі де, оған басқа бағдарламамен жұмыс істеу тапсырылады. Сонымен тармақты бағдарлама оқушылардың жауаптары және қателеріне қарай түрлі жолдармен материалды меңгертеді. Бірақ оның да кемшіліктері бар, оқушы көп жауаптың ішінен дұрысын аңғарып, қате жауапты таңдамауы мүмкін. Сыншылдардың пікірінше тармақты бағдарламаның өзі оқушыға материалды толық және жүйелі меңгертпейді.

Аралас бағдарламада ақпараттың түрлі дозалары, проблемалық оқыту, оқушылардың жауаптары олардың жеке ерешеліктеріне икемделген. Оқушылардың жауап беру тәсілдері әртүрлі: әріп, сөздерден жауап құрастыру, жауаптарды шартты белгілермен белгілеу, берілген жауаптардан дұрысын таңдау.

Бағдарламалық оқытуға байланысты дидактикаға алгоритм ұғымы енді. Алгоритм дегеніміз – оқу материалымен жүйелі жұмыс істеу үшін оқушыға берілетін нұсқау. Оқытуда алгоритмдерді қолдану оқушылардың іс-әрекетін қатаң басқаруға, жақсы нәтижеге жетуге мүмкіндік береді [3, б. 64].

Модульдық оқыту – баланың белсенді оқу қызметін ұйымдастырады, оны өз жұмысын жоспарлай, талдай, бақылай білуге үйретеді.

Технологиялық картаны мұғалім жасайды. Ол әдеттегі сабақ жоспарына ұқсайды. Онда тақырып, оған бөлінген сағат, оқыту мақсаты, жұмыстың түрі, оқу материалын, оқу жұмысы тәсілдерін меңгеру формалары көрсетіледі. Негізгі білімдер, тақырыпты оқу арқылы қалыптасатын жалпы оқу және арнайы іскерлік, дағдылар бөлінеді. Тақырыпты оқу нәтижесінде нені меңгеру керектігі көрсетіледі. Мұндай карта жеке сабақтарға, бөлімдерге жасалады.

Модуль дегеніміз – мұғалім жасайтын оқушының оқу іс-әрекетінің жоспары. Оны баспа әрпімен теріп сыныптың әр оқушысына береді. Бұл әдістемелік құралда оқушының әр сабақтағы оқу іс-әрекетінің мақсаты, оқу тапсырмалары, оларды орындау әдістері көрсетілген. Модульдер арқылы мұғалім әрбір оқушымен жұмыс істейді. Модульдің сабақтан айырмашылығы жұмыс оқушының іс-әрекетінің мақсатын анықтаудан басталады. Мұғалім оқушы «Нені үйрену керек?» – деген сұраққа жауап береді. Келесі кезеңде оқушыны тақырыптың мазмұнын және оқу іс-әрекетін меңгеруге талаптандырады. Ол үшін графикалық диктант, шағын тест, интеллектуалдық сергітулер өткізіледі. Содан кейін ақпараттық блок: (мұғалім әңгімелеуі, дәріс, фильм, диафильм, оқушылардың хабарламалары, оқулықтар оқу) беріледі. Материалмен жұмыс: зертханалық жұмыс, есептер шығару, проблемаларды шешу, сұрақтарға жауап, тапсырмалар орындау, т.б. Модульдық сабақ мұғалімнің бақылауымен аяқталады, білім, дағдылар оқушының қатысуымен түзетіледі.

Модульдық оқыту түрінің міндетті элементі рефлексия (өзін, өзінің іс-әрекетін бағалау). Әрбір сабақ соңында оқушылар сабақ мақсатына қаншалықты деңгейде жеткенін, өз жұмысын бағалайды. Модульдық оқытуда оқушылардың білім іскерліктерінің бастапқы деңгейі анықталады, содан соң өткелі отырған тақырып бойынша ақпарат алады, материалдармен жұмыс істейді, білім, іскерлік бақыланады, түзетулер жүреді.

Дидактика тарихында оқытудың мақсаты туралы екі көзқарас болды. Біріншісі: мақсат – жеке тұлғаның ақыл-ойын, есін және басқа қабілеттерін дамыту деген тұжырым. Екіншісі: мақсат – ғылым негіздерін меңгерту, өмірге қажет нақты білімдер беру. Қазіргі оқытудың мақсаты білім туралы құжаттарда белгіленген. Ол мұғалімнің сабақ жоспарында нақтыланады.

Оқу материалын меңгерудің әрбір кезеңінде мұғалім өзінің алдына төрт түрлі дидактикалық мақсат қояды. Олар:

- оқушыны оқу материалдарымен таныстыру және оны бірінші рет бекіту;
- оқығанды еске түсірту, іс жүзінде репродуктивтік және продуктивтік деңгейде қолдандыру;
- білім және іскерлікті қолдану арқылы жүйелеу;
- білім, іскерлікті бақылау және есепке алу [4, б. 12].

XXI ғасыр білімділер ғасыры болмақ. Білімділерді аялап тербетер, баптап өсірер тәрбие керек. Еліміздің қоғамның экономикалық, саяси-мәдени дамуына үлес қосатын, әлеуметтік цивилизацияға көтертетін, қарасатын, денсаулығы мықты азаматты тәрбиелеп шығару – мектептің ұстаздар қауымының бүгінгі тандағы басты міндеті. Сондықтан мұғалімнің алға қойған маңызды міндетінің бірі – талабы таудай жеке тұлғаны іздеп табу. Оны өсіру. Әр оқушыдан қабілетін танып-біліп, дамытып, адам дәрежесіне жеткізу үшін жаңашыл жұмысқа бет бұру керек.

Қазіргі заманғы мектептердегі дидактикалық оқу әдістемесі ол дидактика тарихындағы қолданыста жүрген тәжірибелерден керегін алып, жаңаша әдістемелік мате-

риалдар дайындап, оқыту процесіне өзіндік ерекшеліктермен енгізу. Тиімді және әлсіз тұлғаны бірден бақылап, қателіктерін дер кезінде жойып, ылғи дамыту үстінде болу қажет. Дидактика-оқыту процесі!

Әдебиеттер тізімі:

1. Мирзагитова А.Л. Дидактика в условиях современного образовательного процесса // Современные проблемы науки и образования. – 2016. – № 6.
2. Оконь В. Дидактикаға кіріспе. – М., 1987. – 221 б.
3. Студеникин С.И. Современные методы и средства обучения. М.: Спутник, 2011.
4. Яновицкая Е.В. Тысяча мелочей Большой дидактики: Пособие для учителя. М.: Балласс, 2012.

ИССЛЕДОВАНИЕ УРОКА: УЧЕБНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ УЧАЩИХСЯ ПРИ ДИСТАНЦИОННОМ ОБУЧЕНИИ ЧЕРЕЗ РЕСУРСЫ И ИНСТРУМЕНТЫ ИКТ

Надопта Олеся Владимировна,
магистр педагогических наук, педагог-исследователь,
Утеева Марина Вакильевна,
педагог-эксперт,
ГУ «Средняя школа № 19 отдела образования
акимата города Костаная», г. Костанай

Аннотация

Өзектілігі зерттеудің бүгінгі күннің шындығына байланысты: ҚР мектеп оқушыларының COVID-19 пандемиясы жағдайында қашықтықтан оқытуға көшуіне байланысты.

Мақсаты қашықтықтан оқыту кезінде әр оқушының оқу материалын сәтті игеруі үшін мұғалімнің АКТ ресурстары мен құралдарын пайдалану қабілетін жетілдіру.

Түйінді сөздер: зерттеу, қашықтықтан оқыту, оқу жетістіктері, сауаттылық, оқытуды саралау, АКТ ресурстары мен құралдары.

Аннотация

Актуальность исследования обусловлена реалиями сегодняшнего дня: с переходом обучающихся школ РК на дистанционное обучение в условиях пандемии COVID-19.

Цель совершенствовать умение учителя использовать ресурсы и инструменты ИКТ для успешного усвоения учебного материала каждым учеником при дистанционном обучении.

Ключевые слова: исследование, дистанционное обучение, учебные достижения, дифференциация обучения, ресурсы и инструменты ИКТ.

Abstract

Relevance of the study is due to the realities of our days: with the transition of Kazakhstan's students to distance learning in the context of the COVID-19 pandemic.

Goal to improve the teacher's ability to use ICT resources and tools for the successful assimilation of educational material by each student in distance learning.

Keywords: research, distance learning, academic achievement, learning differentiation, ICT resources and tools.

Дистанционное обучение – это обучение, при котором обучающиеся и обучающий взаимодействуют друг с другом опосредованно, с использованием различных технологий связи, находясь при этом в разных местах. При этом сохраняются все компоненты учебного процесса: цели, содержание, методы обучения, оценка результата.

Исходя из определения дистанционного обучения, мы видим, что все компоненты учебного процесса сохраняются, поменялась только форма обучения – дистанционная. Несмотря на это, наши ученики должны получить хорошие современные научные знания, развить свои практические умения и навыки, уметь работать с разными источниками информации, критически их осмысливать и анализировать, уметь делать выводы.